

Іванчук А.В., Радомський Д.О., Головін Р.О., м. Вінниця
e-mail: anatolii.ivanchuk@vspu.edu.ua

ВИРОБНИЧА ГРАМОТНІСТЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

Анотація. У статті обґрунтовується можливість набуття властивості системності знаннями старшокласників про сучасне виробництво лише в конкретних рамках. Встановлено, що такими рамками доцільно обмежити знання про організаційні форми різних типів виробництва. Старшокласник зі сформованою на базі таких знань виробничою грамотністю зможе чітко зорієнтуватися в заводських цехах будь-якої галузі виробництва і будь-якого типу виробництва. Така ситуація дасть змогу старшокласнику відчувати ситуаційну причетність до процесу виробництва, а отже сприятиме формуванню в нього переконання свідомо прийняти, чи не прийняти рішення щодо самовизначення про майбутню професію, пов'язану з виробництвом.

Ключові слова: виробнича грамотність; сучасне виробництво; профільне навчання; форми організації виробництва; самовизначення старшокласників.

Abstract. The article substantiates the possibility of acquiring the property of systematicity by the knowledge of high school students about modern production only within specific frameworks. It has been established that it is expedient to limit knowledge about organizational forms of various types of production to such frameworks. A high school student with industrial literacy formed on the basis of such knowledge will be able to clearly navigate the factory shops of any industry and any type of production. Such a situation will allow a high school student to feel situational involvement in the production process, and therefore will contribute to the formation of his conviction to consciously accept or not to make a decision regarding self-determination about a future profession related to production.

Keywords: industrial literacy; modern production; specialized training; forms of production organization; self-determination of high school students.

Однією з основних задач організації профільного навчання старшокласників є формування у них готовності до усвідомленого професійного самовизначення. На вчителів технологій покладена місія формування в старшокласників готовності до самовизначення щодо майбутньої їхньої зайнятості в сфері сучасного виробництва. Тут доречно вести мову про виробничу грамотність випускників закладів загальної середньої освіти. Однак обсяг знань про сучасне виробництво надзвичайно великий і в ньому є такі аспекти, для розуміння яких необхідна наявність вищої технічної освіти. У випадку формування в старшокласників виробничої грамотності підходять лише технічні знання на рівні популяризації окремих областей наукового знання про сучасне виробництво. Проте до цього часу дослідники так і не визначилися з раціональними рамками, накладеними на область наукових знань про сучасне виробництво, в межах яких доцільна популяризація для школярів знань про сучасне виробництво, а також розробка системи таких знань.

Мета статті полягає у висвітленні потреби диференційованого підходу щодо відбору змісту і обсягу знань про сучасне виробництво, на основі якого в старшокласників буде сформована виробнича грамотність.

Дослідники процесу формування в старшокласників знань про сучасне виробництво під час їх технологічної підготовки, В. Сидоренко і В. Юрженко, були переконані, що такі знання мають бути системними, цілісними, узагальненими [6]. Вони визначили узагальнену структуру виробничого процесу, до якої входили техніка, технологія, організація виробництва і економіка виробництва. Основні зусилля спрямовувалися на розробку системи знань про техніку і системи знань про технології виробничих процесів. Однак сумнівно, що такого виду

цілісні системи знань про сучасне виробництво будуть релевантні потребі самостійного розв'язку старшокласниками задачі раціонального самовизначення. Такого виду знання про сучасне виробництво ігнорують формування потреби в школярів зрозуміти, що відбувається в реальних заводських цехах та на їхніх дільницях. На нашій погляд, знання про сучасне виробництво повинні дати змогу школяреві «побачити себе» інтегрованим в конкретні технологічні системи в умовах заводського цеху, щоб прийняти рішення про свідомий вибір сфери власної майбутньої виробничої діяльності. Фундаментальна спрямованість знань про сучасне виробництво більше нагадує для школяра загальну картину заводської території, зняту з висоти пташиного польоту, в якій молодій людині непросто знайти привабливі орієнтири, що спонукають її прийняти доленосне для себе рішення. В. Юрженко розробив спецкурс «Основи техніки, технології та економіки виробництва» та відповідний навчальний посібник [8]. Метою його створення було формування в студентів узагальненого уявлення про техніко-технологічні та економічні основи сучасного виробництва. Узагальнене уявлення було деклароване як базовий елемент техніко-технологічної культури школяра.

О. Марущак розглядала знання учнів з основ сучасного виробництва в контексті формування їхньої техніко-технологічної компетентності та готовності до свідомого самовизначення щодо подальшого професійного навчання [3].

На думку В. Туташинського вивчення школярами сучасного виробництва неефективне, якщо не розроблений навчально-методичний комплекс [7]. Зокрема, навчальна програма, підручник з технологій, навчальний посібник «Технології сучасного виробництва» з інтерактивними додатками, бібліотека наочності, робочий зошит, набори для виконання практичних робіт і реалізації проєктів, засоби діагностики навчальних досягнень учнів, методичний посібник для вчителя. Концепцією навчального посібника «Технології сучасного виробництва» було висвітлення технологій пріоритетних галузей виробництва в Україні, а також головних тенденцій розвитку сучасного виробництва [7]. Інновації у сучасному виробництві він пов'язував з технологіями 4.0, а саме: інтернетом речей, штучним інтелектом, кібернетичними системами, робототехнікою, нанотехнологіями, 3-D друк тощо. Однак, з аналізу напрацювань В. Туташинського слідує, що зроблена спроба забезпечити розробку старшокласниками низки навчальних проєктів, пов'язаних із різними аспектами сучасного виробництва. На нашу думку, школяр витісняється з реальних організаційних структур сучасного виробництва в спеціально створене навчальне середовище, яке не розкриє реальну виробничу обстановку, а отже не дасть змоги прийняти усвідомлене рішення щодо професійного самовизначення.

В. Подоляничук в дослідженнях методичного супроводу процесу формування в студентів знань про сучасне виробництво робив акцент на розв'язанні проблеми змістових ліній та обсягу знань [4; 5]. Базовим чинником вибору змістових ліній він вважав специфіку майбутньої професійної діяльності. До основних змістових ліній у професійній підготовці майбутніх учителів технологій він відносив форми організації виробництва, системні знання про машину, технології обробки металів, основ автоматизації виробничих процесів, основ роботизації виробничих процесів [5].

А. Іванчук і В. Мельничук робили основний акцент в проблемі визначення змістових ліній і змістових розстановки рамок в області знань про сучасне виробництво на розкритті організаційних форм технологічних систем сучасних виробничих процесів [2]. Вони виходили з того, що при екскурсії школярів на завод або при спрямованому самостійному ознайомленні з процесами виробництва для усвідомленого самовизначення щодо можливості вибору майбутньої фахової діяльності, пов'язаної з сучасним виробництвом, школяр потрапляє в обстановку заводського цеху. Основою орієнтації школяра в заводському цеху є організаційні форми для трьох типів виробництва (одиночного, серійного, масового). Школяр зрозуміє, що для реалізації технологічного процесу виготовлення продукції у певному порядку розставляють

технологічні обладнання в цеху. Для формування в старшокласників умінь з основ сучасного виробництва необхідно розробити навчальні задачі для таких випадків [1]: однорідності обробки; предметної форми організації; поточної форми; пульсуючим потоком; безперервним потоком.

Таким чином, про системність і цілісність знань старшокласників про сучасне виробництво можливо говорити лише в межах обґрунтованих рамок, накладених на обсяг знань про сферу виробництва. Виходячи з того, що практичне призначення знань про сучасне виробництво розглядають виключно в контексті профільного навчання, метою якого є професійне самовизначення випускників закладів загальної середньої освіти, такі знання повинні допомогти орієнтуватися в реальних умовах заводського цеху.

Список використаних джерел:

1. Джур Є.О., Бондаренко О.В. Проектування машинобудівних заводів та цехів. Загальна частина: навч. посіб. Дніпропетровськ: Інновація, 2011. 109 с.
2. Іванчук А.В., Мельничук В.П. Розкриття організаційних форм технологічних систем у змісті навчальної дисципліни «Основи сучасного виробництва». *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2016. Вип. 45. С. 200-203.
3. Марущак О.В., Бурківський С.М. Формування в учнів старшої школи знань про основи сучасного виробництва. *Актуальні проблеми математики, фізики і технологічної освіти*. 2015. С. 138-141.
4. Подолянчук С.В. Вивчення основ промислового виробництва як важливої складової технічної підготовки майбутніх фахівців. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення*: матеріали міжнар. наук. інтернет-конф., м. Тернопіль, Україна, м. Переворськ, Польща, 8-9 черв. 2023 р. Тернопіль: ФОП Шпак В.Б., 2023. С. 189-191.
5. Подолянчук С.В. Вивчення технічних дисциплін як важлива складова підготовки вчителя трудового навчання. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 1. С. 91-94.
6. Сидоренко В.К., Юрженко В.В. Основи сучасного виробництва: підручник для 10-го кл. Київ: Наш час, 2006. 200 с.
7. Туташинський В.І. Технології сучасного виробництва: навч. посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 155 с.
8. Юрженко В.В. Основи техніки, технології та економіки виробництва: підручник. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я. М., 2018. 366 с.

Корницька Л.А., м. Хмельницький

e-mail: lorakrona@ukr.net

Романюк К.П., м. Хмельницький

e-mail: romanuk200326@gmail.com

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ПРОЦЕС ЕВОЛЮЦІЇ ОСВІТИ

Анотація. Сьогоднішній світ постійно змінюється завдяки розвитку технологій і освіта має йти в ногу з цими змінами. Використання сучасних педагогічних технологій допомагає навчальним закладам краще підготувати здобувачів освіти до реального життя та майбутніх професій. Освітні технології можуть зробити навчання цікавішим та ефективнішим, особливо у сферах техніки, професійної підготовки та мистецтва.

Ключові слова: сучасні педагогічні технології, інтерес до навчання, еволюція освіти.

Abstract. Today's world is constantly changing due to the development of technology and education must keep pace with these changes. The use of modern pedagogical technologies helps educational institutions better prepare students for real life and future professions. Educational technology can make learning more interesting and effective, especially in the fields of technology, vocational training, and the arts.

Keywords: modern pedagogical technologies, interest in learning, evolution of education.